

3.2. Lesnictví

Lesnictví podobně jako zemědělství je také spíše spojováno s venkovem. Přitom vyšší podíl zalesněných ploch v obcích městského charakteru výrazně přispívá ke kvalitě životního prostředí a udržování příznivých životních podmínek a nezanedbatelný je i význam produkce dřevní hmoty. Zdrojem informací o charakteru a stavu lesů jsou lesní plány z Ústavu pro hospodářskou úpravu lesů Brandýs nad Labem (ÚHÚL). Informace v tabulkách jsou uvedeny za roky 2000 a 2007 za kraje a okresy, do úrovně správních obvodů obcí s rozšířenou působností (ORP) byl jako výchozí rok srovnání k dispozici rok 2003.

Tab. 3.2.1 Lesy v krajích České republiky podle dřevin

Zdroj: Ústav pro hospodářskou úpravu lesa

	Lesy celkem		v tom						z jehličnatých smrk		z listnatých dub	
			jehličnaté celkem		listnaté celkem		holina		2000	2007	2000	2007
	2000	2007	2000	2007	2000	2007	2000	2007	2000	2007	2000	2007
ČR celkem	2 582 836	2 595 182	1 975 065	1 941 582	576 808	627 548	30 963	26 052	1 397 012	1 369 695	163 761	173 047
v tom kraje:												
Hl. město Praha	4 641	4 704	1 726	1 611	2 857	3 062	58	30	533	409	1 472	1 584
Středočeský	297 099	300 078	217 295	213 668	77 020	83 145	2 784	3 265	116 688	113 995	34 303	10 732
Jihočeský	367 041	370 798	321 051	320 042	41 773	47 039	4 217	3 717	206 572	207 467	9 891	36 799
Plzeňský	292 264	293 996	257 131	252 980	32 403	38 817	2 730	2 200	171 038	167 189	8 819	10 200
Karlovarský	138 716	139 619	116 606	116 302	20 010	22 179	2 099	1 139	97 828	97 567	2 031	2 188
Ústecký	155 209	156 642	90 575	88 556	62 044	65 447	2 590	2 639	59 244	57 437	14 936	15 235
Liberecký	135 364	135 329	109 103	106 592	24 147	27 622	2 115	1 115	70 928	69 175	3 633	4 087
Královéhradecký	143 958	144 306	111 645	110 474	29 868	32 617	2 445	1 215	88 200	86 584	12 294	12 679
Pardubický	130 080	130 527	106 087	105 104	22 104	23 844	1 889	1 579	75 430	74 596	5 872	6 230
Vysočina	208 703	202 655	187 273	179 891	18 951	20 649	2 478	2 115	153 807	149 036	3 912	4 212
Jihomoravský	191 286	196 852	98 111	97 608	90 990	97 371	2 185	1 873	53 656	52 439	39 268	41 120
Olomoucký	175 733	178 946	126 419	126 242	47 099	50 959	2 215	1 745	107 612	107 093	6 955	7 111
Zlínský	154 320	154 421	90 027	87 549	62 861	65 252	1 432	1 620	69 635	68 185	13 993	14 154
Moravskoslezský	188 423	186 308	142 016	134 963	44 682	49 545	1 726	1 800	125 842	118 521	6 383	6 717

V Jihomoravském kraji bylo v roce 2007 podle ÚHÚL téměř 197 tis. hektarů lesů¹⁾, což byla ve srovnání s ostatními kraji 5. největší plocha (7,6 % z úhrnu ČR). Porovnáme-li ovšem rozlohu lesů s rozlohou kraje, situace už tak příznivá nebyla. Lesy v roce 2007 tvořily pouze 27,4 % rozlohy kraje, což byl mezi kraji třetí nejnižší podíl. Listnaté lesy se na jižní Moravě v roce 2007 rozkládaly na ploše více než 97 tis. ha (nejvíce mezi kraji – 15,5 % z úhrnu ČR), tvořily 49,5 % lesních porostů v kraji a jejich podíl se proti roku 2000 zvýšil o 1,9 bodu. Právě zvyšování podílu listnatých dřevin je velmi důležité, vyznačují se vyšší odolností vůči povětrnostním vlivům, suchu a hmyzím škůdcům. Podíl listnatých dřevin v kraji byl druhý nejvyšší po Hl. m. Praze, zvýšení podílu v bodech bylo páté nejvyšší. Naopak nejnižší podíl listnatých lesů byl v kraji Vysočina (10,2 %).

Tab. 3.2.2 Lesy v okresech Jihomoravského kraje podle dřevin

Zdroj: Ústav pro hospodářskou úpravu lesa

	Lesy celkem		v tom						z jehličnatých smrk		z listnatých dub	
			jehličnaté celkem		listnaté celkem		holina		2000	2007	2000	2007
	2000	2007	2000	2007	2000	2007	2000	2007	2000	2007	2000	2007
Jihomoravský kraj	191 286	196 852	98 111	97 608	90 990	97 371	2 185	1 873	53 656	52 439	39 268	41 120
v tom okresy:												
Blansko	40 975	40 909	33 180	31 891	7 221	8 568	573	449	25 345	24 262	1 668	1 811
Brno-město	6 232	6 256	2 597	2 464	3 599	3 775	36	17	1 222	1 046	2 235	2 357
Brno-venkov	35 277	40 285	19 822	22 389	15 068	17 475	387	420	10 676	11 449	7 505	8 340
Břeclav	18 044	18 040	1 555	1 540	16 305	16 316	184	183	56	56	8 049	8 032
Hodonín	26 224	26 583	10 410	9 972	15 681	16 422	133	189	1 843	1 591	6 729	6 743
Vyškov	29 924	30 411	15 345	14 918	14 327	15 215	253	278	9 135	8 988	4 394	4 616
Znojmo	34 611	34 369	15 202	14 434	18 790	19 599	618	336	5 378	5 047	8 688	9 222

ÚHÚL vydává pro každý kraj údaje o přirozené, doporučené a skutečné **skladbě lesů**, resp. procentuální podíly jednotlivých dřevin. V Jihomoravském kraji by podle přirozené skladby lesa měly být zastoupeny jehličnany podílem 34,7 % a listnaté dřeviny podílem 65,3 %. Podle doporučené skladby je podíl opačný – 64,4 % jehličnanů a 35,6 % listnatých dřevin. Reálný stav je kompromisem mezi přirozenou a doporučenou skladbou lesů, z čehož vyplývá, že u nejrozšířenějších dřevin jsou také největší rozdíly mezi přirozeným,

¹⁾ Výměra lesů i jednotlivých dřevin je uváděna v porostní ploše, tj. ploše využívané přímo k lesní produkci, skutečně zalesněné nebo jen dočasně odlesněné s úmyslem opětovné obnovy lesního porostu.

doporučeným a reálným stavem. Například v roce 2007 byl v Jihomoravském kraji buk zastoupen podílem 8,3 % ze všech druhů dřevin (přirozený podíl 40,2 %, doporučený 18,0 %). Dub byl zastoupen podílem 20,9 % (přirozený 19,4 %, doporučený 9,0 %), smrk podílem 26,6 % (přirozený 11,2 %, doporučený 36,5 %) a borovice podílem 16,9 % (přirozený 3,4 %, doporučený 16,8 %).

Tab. 3.2.3 Lesy ve správních obvodech ORP Jihomoravského kraje podle dřevin

Zdroj: Ústav pro hospodářskou úpravu lesa

ha

	Lesy celkem		v tom						z jehličnatých smrk		z listnatých dub	
	2003	2007	jehličnaté celkem		listnaté celkem		holina		2003	2007	2003	2007
			2003	2007	2003	2007	2003	2007				
Jihomoravský kraj	192 646	196 852	96 168	97 608	94 461	97 371	2 017	1 873	51 926	52 439	40 278	41 120
v tom SO ORP:												
Blansko	18 099	18 091	13 043	13 006	4 959	4 979	97	106	9 832	9 804	1 011	1 010
Boskovice	18 729	18 691	16 152	16 124	2 260	2 264	317	303	12 485	12 460	412	413
Brno	6 256	6 256	2 464	2 464	3 775	3 775	17	17	1 046	1 046	2 357	2 357
Břeclav	10 063	10 060	1 206	1 206	8 715	8 713	142	142	3	3	4 557	4 557
Bučovice	3 661	3 700	936	905	2 705	2 772	20	23	382	351	1 017	1 011
Hodonín	6 509	6 590	1 793	1 832	4 692	4 725	24	33	13	11	2 579	2 496
Hustopeče	3 506	3 504	206	191	3 284	3 298	16	15	30	30	1 735	1 719
Ivančice	5 472	5 822	2 134	2 330	3 286	3 438	52	55	835	906	1 943	2 032
Kuřim	2 635	2 635	1 432	1 432	1 181	1 181	22	22	769	769	823	823
Kyjov	13 096	13 228	6 580	6 371	6 454	6 755	62	102	556	510	3 026	2 981
Mikulov	2 917	2 917	68	68	2 838	2 838	11	11	11	11	1 276	1 276
Moravský Krumlov	6 732	6 556	1 656	1 612	4 935	4 828	140	116	301	289	2 535	2 529
Pohořelice	1 707	1 707	75	75	1 616	1 616	16	16	12	12	486	486
Rosice	7 613	7 613	5 660	5 660	1 866	1 866	86	86	3 322	3 322	787	787
Slavkov u Brna	2 668	2 689	467	412	2 192	2 259	9	19	74	69	792	837
Šlapanice	12 033	12 746	5 141	5 202	6 814	7 462	77	82	2 486	2 487	2 831	2 969
Tišnov	10 774	14 484	7 166	10 368	3 448	3 913	160	202	4 489	5 908	1 736	1 874
Veselí nad Moravou	7 380	7 495	2 153	1 867	5 173	5 570	53	58	1 319	1 111	1 296	1 416
Vyškov	23 836	23 292	14 046	13 504	9 585	9 556	205	232	8 788	8 526	2 663	2 617
Znojmo	27 890	27 696	13 632	12 822	13 779	14 654	478	220	5 118	4 758	6 174	6 689
Židlochovice	1 072	1 079	158	158	902	908	12	13	55	55	241	241

Okresům Jihomoravského kraje rozlohou lesů vévodil okres Blansko, téměř 41 tis. ha lesů tvořilo 20,8 % lesů kraje. V okrese Blansko bylo ovšem nejvyšší zastoupení jehličnatých lesů, jehličnany tvořily dokonce 79,1 % lesů. Opačná situace byla v okrese Břeclav, zde připadlo 90,4 % lesů na listnaté dřeviny. V okrese Blansko tvořil 76,1 % jehličnatých lesů smrk, v okrese Břeclav pak 49,2 % listnatých lesů dub.

Tab. 3.2.4 Zalesňování a těžba dřeva v Jihomoravském kraji

	2003	2004	2005	2006	2007
Zalesňování (ha) ¹⁾	1 068	1 088	1 100	1 592	1 595
jehličnaté celkem	437	495	501	724	738
z toho:					
smrk	261	301	299	450	424
borovice všech druhů	120	131	139	209	220
listnaté celkem	632	593	599	868	857
z toho:					
dub	335	265	237	400	386
buk	137	165	144	196	216
Zalesněná plocha, dopočet na lesnictví celkem (ha)	1 538	1 555	1 608	1 592	1 595
Těžba dřeva (m ³ b. k.)	1 008 890	1 083 480	1 045 222	1 108 044	916 929
jehličnaté celkem	634 634	732 749	695 106	726 983	591 541
listnaté celkem	374 256	350 731	350 116	381 061	325 388

¹⁾ v letech 2003 až 2005 podniky s 20 a více zaměstnanci a subjekty hospodařící na lesních pozemcích s rozlohou 200 ha a více, vše se sídlím v kraji, od roku 2006 dopočteno na lesnictví celkem

Druhové složení lesů se liší podle geografických podmínek, zřetelné rozlišení je zřejmé především v přehledech s podrobnější úrovní členění – v tabulce 3.2.3 jsou údaje za správní obvody ORP. V oblasti Dražanské vrchoviny a Moravského krasu, tedy ve vyšších a vlhčích polohách patřících do obvodu Boskovic a Blanska, je dominantní dřevinou smrk (66,7 resp. 54,2 % z lesního porostu). V suchých a písčitých stanovištích v nižších polohách, např. na Kyjovsku či Znojemsku, má významné postavení borovice (39,7 %, resp. 24,5 % z lesního porostu). Břeclavsko a Hustopečsko se vyznačuje významným zastoupením

dubu (45,3 a 49,1 %), obvod Veselí nad Moravou podílem buku (28,6 %) a Slavkovsko podílem habru (20,4 %). Holiny měly v roce 2007 nejvyšší podíl z porostní plochy v obvodu Moravského Krumlova a Boskovic.

Skladbu lesních porostů ovlivňuje **struktura těžby dřeva** a následně zalesňování. V průběhu uplynulých 5 let (v roce 2003 až 2007) bylo v Jihomoravském kraji vytěženo v úhrnu 5 163 tis. kubických metrů dřeva

(bez kůry), z toho bylo 3 381 tis. m³, tj. 65,5 % jehličnatého dřeva. Objem těžby dřeva v jednotlivých letech sice kolísal, ovšem vždy převládala těžba jehličnatého dřeva.

Ve sledovaném období byla **zalesněna plocha** o celkové výměře 6 443 hektarů (7 888 ha po dopočtu na lesnictví celkem). Na listnaté dřeviny připadlo 55,1 % a na jehličnaté 44,9 % zalesněné plochy. U jehličnatých dřevin tvořil téměř 60 % zalesněné plochy smrk a více než 27 % borovice, u listnatých 46 % dub a 24 % buk. Skladba těžby dřeva a struktura zalesňování tedy cíleně vedla ke zvýšení podílu listnatých dřevin.

Tab. 3.2.5 Lesy v krajích České republiky podle kategorií a subkategorií

Zdroj: Ústav pro hospodářské úpravy lesa

ha

	Lesy celkem		v tom						z lesa ochranného mimořádně nepříznivá stanoviště		z lesa zvláštního určení území nár. parků a nár. přírodních rezervací	
			les hospodářský		les ochranný		les zvláštního určení		2000	2007	2000	2007
	2000	2007	2000	2007	2000	2007	2000	2007	2000	2007	2000	2007
ČR celkem	2 582 836	2 595 182	1 981 885	1 957 301	89 422	70 545	511 529	567 336	67 224	49 586	99 118	97 491
v tom kraje:												
Hl. město Praha	4 641	4 704	91	69	92	402	4 458	4 233	92	402	-	-
Středočeský	297 099	300 078	195 083	217 981	9 544	8 673	92 471	73 424	9 544	8 673	8 796	3 639
Jihočeský	367 041	370 798	280 087	292 652	8 245	5 666	78 708	72 481	8 122	5 528	28 147	26 987
Plzeňský	292 264	293 996	235 860	239 667	16 980	3 827	39 423	50 503	11 151	3 547	24 241	29 835
Karlovarský	138 716	139 619	86 626	73 397	6 500	4 224	45 590	61 998	6 141	3 226	326	131
Ústecký	155 209	156 642	113 365	85 563	12 438	9 093	29 406	61 986	11 888	8 543	468	6 372
Liberecký	135 364	135 329	93 220	85 335	5 691	11 523	36 454	38 471	3 744	5 837	7 014	7 852
Královéhradecký	143 958	144 306	101 585	97 160	13 751	12 182	28 621	34 964	6 812	5 457	15 432	12 962
Pardubický	130 080	130 527	115 590	115 827	2 298	2 144	12 191	12 556	1 540	1 597	734	871
Vysočina	208 703	202 655	193 059	187 761	1 835	1 260	13 809	13 634	1 835	1 260	2 889	774
Jihomoravský	191 286	196 852	131 165	130 743	3 405	3 845	56 716	62 264	3 405	3 845	7 851	6 015
Olomoucký	175 733	178 946	137 842	136 329	5 930	5 527	31 961	37 090	2 011	1 255	1 255	1 052
Zlínský	154 320	154 421	136 231	136 799	316	101	17 773	17 521	316	101	479	253
Moravskoslezský	188 423	186 308	162 080	158 020	2 397	2 079	23 946	26 210	624	313	1 484	747

Těžba dřeva a způsob zalesňování je dán **kategorií určení lesa**. V Jihomoravském kraji většina lesních pozemků patřila do kategorie hospodářské, v roce 2007 to bylo 66,4 % výměry lesů (v České republice 75,4 %). Do kategorie lesů zvláštního určení (např. území parků a rezervací, přírodních památek, lesy významné pro zachování biodiverzity, obory a bažantnice) patřilo v Jihomoravském kraji 31,6 % lesů (21,9 % v ČR) a do kategorie lesů ochranných patřilo 2,0 % lesů (2,7 % v ČR). Proti roku 2000 došlo v poměrech kategorií ke zvýšení zastoupení kategorie lesů zvláštního určení na úkor kategorie hospodářské. V Jihomoravském kraji podíl lesů zvláštního určení vzrostl o 2,0 bodu (v ČR o 2,1 bodu), naproti tomu podíl kategorie lesů hospodářského určení poklesl v kraji o 2,2 bodu (v ČR o 1,3 bodů).

Tab. 3.2.6 Lesy v okresech Jihomoravského kraje podle kategorií a subkategorií

Zdroj: Ústav pro hospodářské úpravy lesa

ha

	Lesy celkem		v tom						z lesa ochranného mimořádně nepříznivá stanoviště		z lesa zvláštního určení území nár. parků a nár. přírodních rezervací	
			les hospodářský		les ochranný		les zvláštního určení		2000	2007	2000	2007
	2000	2007	2000	2007	2000	2007	2000	2007	2000	2007	2000	2007
Jihomoravský kraj	191 286	196 852	131 165	130 743	3 405	3 845	56 716	62 264	3 405	3 845	7 851	6 015
v tom okresy:												
Blansko	40 975	40 909	33 430	32 830	681	720	6 863	7 358	681	720	731	423
Brno-město	6 232	6 256	3 052	2 677	129	146	3 050	3 434	129	146	1	-
Brno-venkov	35 277	40 285	26 639	31 033	692	1 458	7 946	7 794	692	1 458	261	52
Břeclav	18 044	18 040	8 639	8 635	267	267	9 139	9 137	267	267	283	283
Hodonín	26 224	26 583	21 202	17 192	119	23	4 903	9 367	119	23	1 211	24
Vyškov	29 924	30 411	12 969	14 296	134	162	16 820	15 953	134	162	27	2
Znojmo	34 611	34 369	25 234	24 080	1 383	1 068	7 993	9 221	1 383	1 068	5 336	5 231

Spíše zajímavostí je, že u kategorie lesa ochranného patří celá výměra do subkategorie mimořádně nepříznivého stanoviště (sutě, kamenná moře, prudké svahy, strže, nestabilizované náplavy a písky, rašeliniště, odvaly a výsypky apod.). Tato situace je celkem v 5 krajích, kromě Jihomoravského ještě v Hl. m.

Praze, v kraji Vysočina a ve Středočeském a Zlínském kraji. Z lesů zvláštního určení v kraji pouze 9,7 % připadá na území parků a rezervací, naproti tomu v Plzeňském kraji to je 57,1 % z plochy lesa zvláštního určení. V Jihomoravském kraji tvoří lesy zvláštního určení především lesy určené pro „jiný veřejný zájem“ (22,0 %), uznané obory a samostatné bažantnice (15,7 %) a lesy se zvýšenou funkcí ochrannou (14,4 %).

V okresech Brno-venkov a Znojmo se nachází 65,7 % výměry ochranného lesa Jihomoravského kraje. Naproti tomu v okrese Vyškov je čtvrtina lesů zvláštního určení. Z plochy národních parků a rezervací se nachází 87 % v okrese Znojmo.

Tab. 3.2.7 Lesy ve správních obvodech obcí s rozšířenou působností Jihomoravského kraje podle kategorií a subkategorií

Zdroj: Ústav pro hospodářské úpravy lesa

ha

	Lesy celkem		v tom						z lesa ochranného mimořádně nepříznivá stanoviště		z lesa zvláštního určení území nár. parků a nár. přírodních rezervací	
			les hospodářský		les ochranný		les zvláštního určení		2003	2007	2003	2007
	2003	2007	2003	2007	2003	2007	2003	2007	2003	2007	2003	2007
Jihomoravský kraj	192 646	196 852	131 391	130 743	3 720	3 845	57 535	62 264	3 720	3 845	7 465	6 015
v tom SO ORP:												
Blansko	18 099	18 091	11 682	11 675	568	563	5 848	5 854	568	563	418	423
Boskovice	18 729	18 691	17 687	17 650	51	51	991	991	51	51	-	-
Brno	6 256	6 256	2 677	2 677	146	146	3 434	3 434	146	146	-	-
Břeclav	10 063	10 060	4 780	4 779	-	-	5 283	5 281	-	-	107	107
Bučovice	3 661	3 700	3 374	3 377	13	12	274	311	13	12	12	2
Hodonín	6 509	6 590	5 546	5 199	25	1	938	1 389	25	1	3	-
Hustopeče	3 506	3 504	2 705	2 702	84	84	717	718	84	84	37	37
Ivančice	5 472	5 822	3 760	4 078	220	297	1 491	1 448	220	297	-	-
Kuřim	2 635	2 635	1 878	1 878	69	69	688	688	69	69	-	-
Kyjov	13 096	13 228	11 605	7 730	3	2	1 488	5 496	3	2	43	1
Mikulov	2 917	2 917	718	718	183	183	2 016	2 016	183	183	139	139
Moravský Krumlov	6 732	6 556	4 365	4 212	334	294	2 033	2 049	334	294	-	-
Pohořelice	1 707	1 707	509	509	-	-	1 198	1 198	-	-	-	-
Rosice	7 613	7 613	6 913	6 913	40	40	660	660	40	40	-	-
Slavkov u Brna	2 668	2 689	1 879	2 316	14	-	775	373	14	-	-	-
Šlapanice	12 033	12 746	7 362	7 966	414	524	4 257	4 255	414	524	108	52
Tišnov	10 774	14 484	9 856	13 195	285	621	632	668	285	621	81	-
Veselí nad Moravou	7 380	7 495	4 518	4 696	92	20	2 770	2 779	92	20	1 166	23
Vyškov	23 836	23 292	8 158	8 171	107	149	15 571	14 972	107	149	15	-
Znojmo	27 890	27 696	20 933	19 812	1 058	774	5 899	7 111	1 058	774	5 336	5 231
Židlochovice	1 072	1 079	487	491	15	15	571	573	15	15	-	-

Procentuálně nejvyšší zastoupení hospodářské kategorie lesa bylo v roce 2007 ve správním obvodu ORP Boskovice (94,4 %) a Bučovice (91,3 %), nejnižší pak v obvodu Mikulova (24,6 %), Pohořelic (29,8 %) a Vyškova (35,1 %). V těchto obvodech byly významné podíly kategorie lesů zvláštního určení, přičemž ve Vyškově se jednalo o „jiný veřejný zájem“ (vojenský prostor) a v Mikulově a Pohořelicích především o plochy bažantnic a lesních obor.